



Vejledning om landskabsana- lyse og lokalisering



Formålet med vejledningen er at understrege vigtigheden af at få indpasset fremtidens landbrugsbyggeri i vores varierede landskab.

Denne kortfattede beskrivelse af landskabsregistrering og –analyse til anvendelse i forbindelse med planlægningen af større landbrugsbyggerier er målrettet landmænd, rådgivere og kommuner.

Vejledningen beskriver et procesforløb med udgangspunkt i en opgavebeskrivelse og anbefalinger til registreringer og analyser af landskabet i større og mindre områder frem mod udpegningen af mulige byggefeltter.

Udarbejdet af Trine Eide og Kræn Ole Birckjær, Videncentret for Landbrug
Layout af Trine Eide og Rikke Kragelund Matthews, Videncentret for Landbrug
Udgivet 1. gang i januar 2013

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Landskabsanalyse og lokalisering

En landskabsanalyse består som udgangspunkt i en registrering og undersøgelse af aspekter ved et geografisk område, og formålet er at forstå et landskabs indhold af forskellige elementer og hovedstrukturer samt nuværende anvendelse og udformning. Analysen kan dermed give et overblik over, hvilke kriterier der bør iagttages, når et større landbrugsbyggeri skal indpasses i landskabet. Når man sammenholder dette med det kommende byggeris grundlæggende størrelse og karakter, har man et godt grundlag for at finde den bedste lokalisering.

Udover landskabet er der en række faktorer, der kan have betydning i forbindelse med at finde den bedst egnede lokalitet. Lokaliseringsanalysen anvendes til at kortlægge de steder i landskabet, hvor et planlagt bygningsanlæg vil ligge hensigtsmæssigt, dvs. hvor der er "tekniske" lokalisering-faktorer, der taler for placeringen og ingen imod.

De tekniske lokaliseringfaktorer kan være infrastruktur, eksisterende gårdanlæg – ejede eller tredjemands, udvidelsesstrategier, miljøfaktorer mv.

Se også LandbrugsInfo vedrørende [Lokalisering af større landbrugsbyggerier](#).

En logisk måde at løse landskabs- og lokaliseringanalysen er skitseret i nedenstående figur. Det er vigtigt med et sammenhængende forløb.



De vigtigste faser i det samlede registrerings- og analyseforløb.

Opgavebeskrivelse

Det vil typisk dreje sig om produktionstype, produktionsstørrelse, udvidelseskrav, barmarksprojekt, i tilknytning til eksisterende produktionsanlæg mv.

Samspillet mellem bygningsanlæg og landskab er grundlaget for de vurderinger og eventuelle tilpasninger, der skal finde sted.

Landskabsanalysen tydeliggør vigtige elementer og egenskaber, der kan være med til at kvalificere de valg, der skal tages i både den overordnede og mere detaljerede planlægningsproces.

Hvad der er vigtigt i forhold til de valg, der skal tages, afhænger af opgaven, i dette tilfælde placering af et staldanlæg.

Når udgangspunktet for landskabsanalysen er placering af et større byggeri, er det vigtigt, inden man går i gang, at byggeriet defineres i overordnede træk.

Hvor stort er anlægget?

- Hvilke udvidelsesplaner er der?

Hvilke krav stiller anlægget til lokaliteten/markarealer?

- Er der f.eks. mulighed for at få malkekøer ud på græsmarker?

Hvordan påvirker anlægget det sted, hvor det placeres?

- Bryder det f.eks. horisontallinjen?

- Er det lyse eller mørke farver, som anvendes?

Placering af store landbrugsbyggerier og samspillet med landskabet, skal altså tage udgangspunkt i kendskab til byggeriets grundlæggende størrelse og karakter og ikke mindst i anlæggets overordnede funktions- og logistikkrav.

Se også LandbrugsInfo: [Produktionstyper](#)

Registreringer

Med baggrund i ovenstående anbefales følgende indgangsvinkler til analysen:

Landskabshistorisk registrering

Den historiske screening anvendes til at forstå et landskab som resultat af tidligere tiders udvikling. Den kan bidrage til at skabe en bevidsthed om landskabets dynamik og dermed være med til at retfærdiggøre nye ændringer. Men den kan også være med til at påpege værdien af, at der er træk i landskabet, som rummer et så vigtigt historisk udsagn, at det bør bevares.

Eksempler på fredede landskabselementer:



Jord- og stendiger



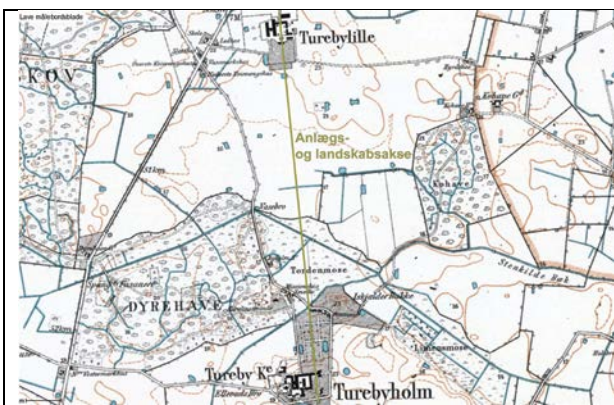
Stendysser



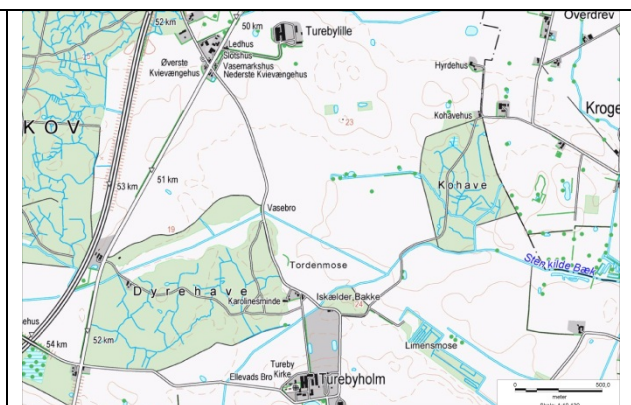
Gravhøje

Udover at registrere fortidsminder er det relevant at studere og sammenligne kort fra forskellige tidsperioder.

Eksempler på kort, som helst skal have samme målestoksforhold:



Historisk kort



4 cm kort, nutidigt

Rumlig registrering

Den rumlige registrering anvendes til at få et overblik over, hvordan et landskabs fysiske struktur opfattes. Under den rumlige screening kan der arbejdes ud fra 5 fysiske begreber:

Infrastrukturer, rumbegrænsninger, knudepunkter, karakteristiske områder og udsigtspunkter:

- Infrastruktur, f.eks. hoved - og motorveje og højspændingsledninger på master
- Rumbegrænsning, f.eks. skovbryn, ådalsskrænter og bebyggelser
- Knudepunkter, f.eks. motorveje med krydsende el-ledninger



Moræneflade med let transparent læhegn



Ådalslandskab med vej i overgangslandskabet



Småbakket moræne med kraftigt skovbryn

Analysen kan pege på, hvad der er karakteristisk for et større landskab, men også, hvad der er mere specifikt for delområder, f.eks. identiteten af en hedeslette, et fjordlandskab og hævet havbund/gl. kystlinje. Se nedenstående fotos.



Hedeslette



Fjordlandskab



Stenalderkyst / hævet havbund

Se også Naturstyrelsens vejledning om [Landskabet i Kommuneplanlægningen](#)

Kilde:

"Seks slags landskabsanalyser", Per Stahlschmidt. Jordbrugsforlaget, august 1992.

Analyse

Mens den historiske registrering og den rumlige analyse giver en generel og overordnet forståelse af et større område, behandler man i områdeanalysen helheden i hver af opgaveområdets enkelte og mindre lokaliteter.

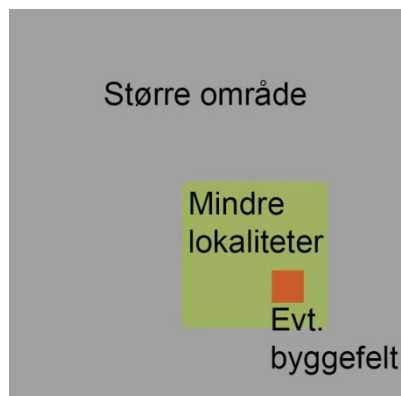
Områdeanalysen kan anvendes mere direkte og detaljeret som grundlag for at finde frem til delområdernes egnethed til placering af nye bygningsanlæg.

Områdeanalyse

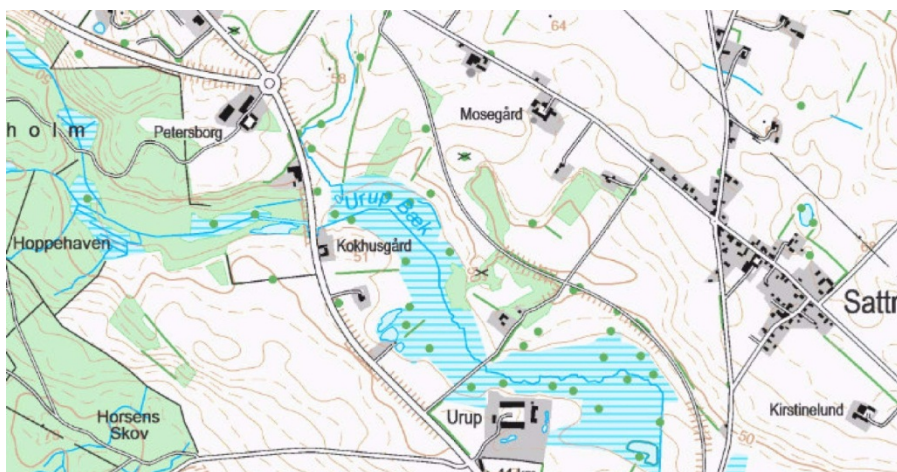
- Småbakket terræn
- Storbakket terræn
- Fladt terræn

Overfladestruktur

- Herregårde
 - Udskiftede gårde
 - Husmandskolonier
 - Hegnsstrukturer
- Mv.



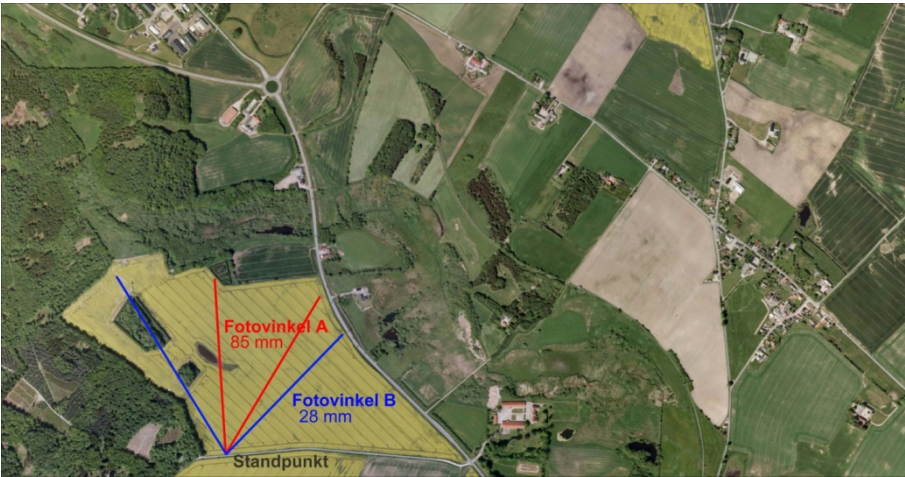
Studerer man Kort- og Matrikelstyrelsens kort, vil de indtegnede informationer (kyster, søer og åer, skovarealer, vejanlæg og bebyggelser m.v.) fortælle, hvorledes det bebyggede land hænger sammen.



Et 4 cm kort med ejendoms- og vejstrukturer, hovedvandløb, lavbundsområder mv.

Mange andre kort kan bringes i anvendelse, men for i første omgang at undgå for mange irrelevante oplysninger er ovenstående et godt udgangspunkt.

Gode digitale fotos kan også være et godt registrerings- og analyseværktøj. Fotos skal tages fra positioner, som er vigtige for almenheden, og positioner, som har en specielt vigtig betydning for fritidslandskabelige interesser. Fotos kan også bruges til en senere visualisering.



Ortho-foto med vist foto-standpunkt kan give en god fornemmelse for muligheder og udfordringer i et område.

Lokaliseringsfaktorer

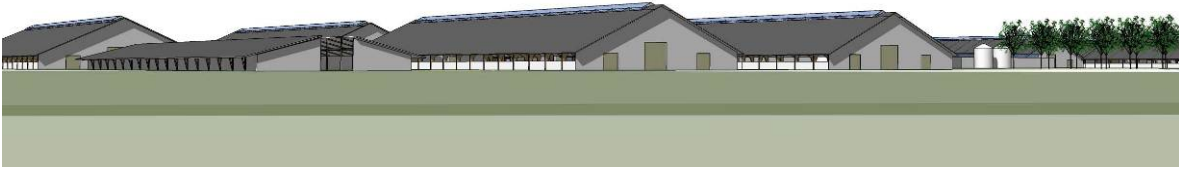
Lokaliseringen af nye staldanlæg er meget vigtig, både produktionsmæssigt og landskabeligt, men vær også opmærksom på begrænsninger:

- Tekniske/fysiske begrænsninger
- Anlægsbegrænsninger
- Landskabsbegrænsninger

Der kan i øvrigt henvises til Lokalisering af større landbrugsbyggerier på LandbrugsInfo.

Anlægsorden

Det er vigtigt med en god, gennemarbejdet anlægsplan/anlægsordener. Se nedenstående eksempler:



Mere detaljeret 3D_model, som præciserer bygningsvoluminer.

Struktur- og volumenmodeller af det ønskede bygningsanlæg er en vigtig forudsætning for at kunne modulere anlægget og landskabet til en god helhed eller være afgørende for en fagligt begrundet afvisning af en placering.

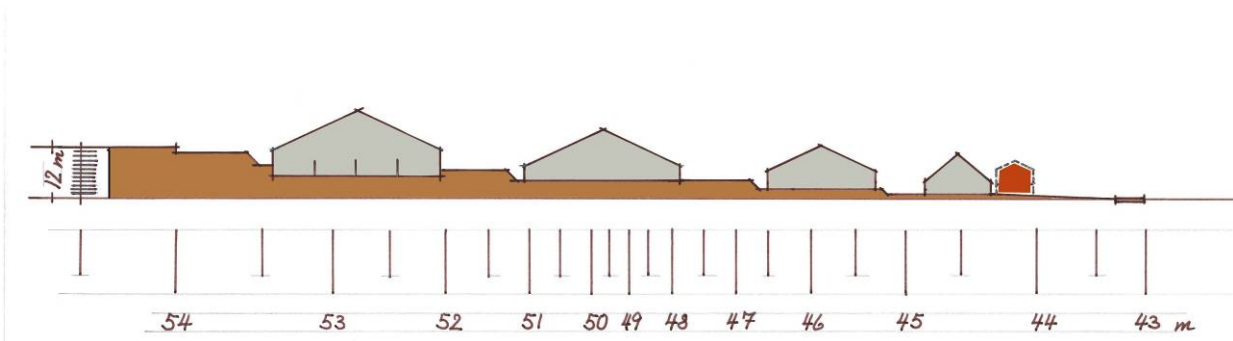
Når definitionen af et bygningsanlæg, som ønskes placeret i det konkrete område, er foretaget, kan der udarbejdes en landskabsplan, hvor den endelige placering og udformning kan tilrettelægges.

Bygning og terræn

Den bedste placering og udformning af bygninger kan variere meget, afhængigt af landskabstype.

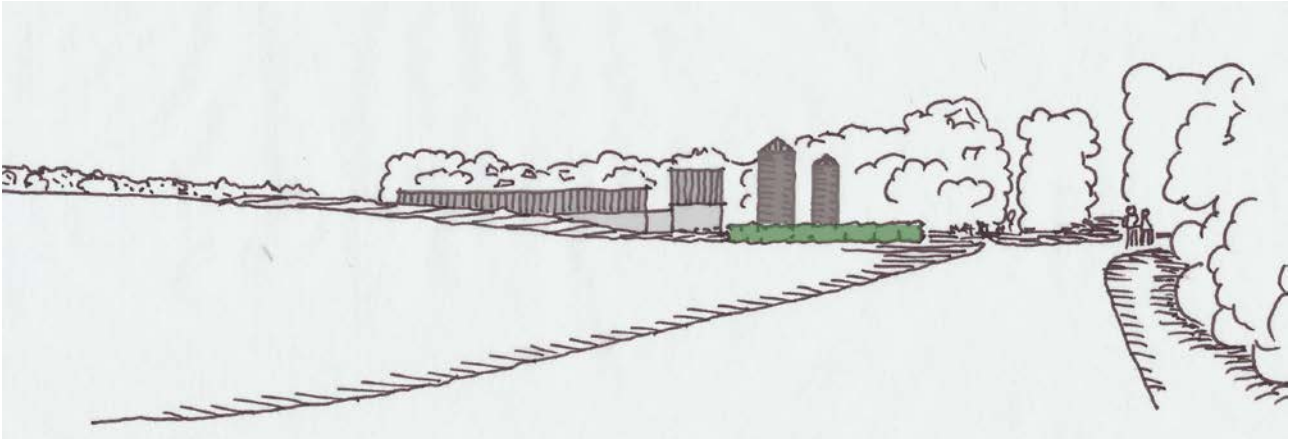
Bakket terræn

I et bakket terræn kan en bygnings forhold til landskabets linjer forstærkes ved at lægge bygningen tæt op langs med terrænet. Ved at anlægge byggeriet ind i en skråning gøres virkningen på landskabet mindre og vil få byggeriet til at falde fint ind i det samlede gårdanlægs omgivelser. Det vil sige, at udgravninger, som danner platforme, gerne i forskellige niveauer til større anlæg, får bygningsanlægget til at blive en integreret del af landskabet.



Et simpelt tværsnit i bygningerne i et kuperet terræn kan hurtigt afdække muligheder og begrænsninger. Skalaforholdet kommer klart til udtryk i forholdet mellem den nye bebyggelse og landskabet, men også til en eventuel eksisterende bygningsmasse.

En hurtig skitse på baggrund af et foto og en højdemarkering på byggefeltet kan også på en simpel måde afklare anlæggets profil i forhold til landskabet.



Skitse, lavet på baggrund af foto.

Fladt terræn

I et fladt landskab kan bygningerne være forholdsvis lange og dermed understrege fladen. I flade landskaber kan siloer virke som præcise elementer og give området karakter med en vertikal virkning. Man skal dog være opmærksom på, at synligheden fra afstand kan være væsentlig.



Siloer som fixpunkt i et fladt landskab.

Eksempel på nyt bygningsanlæg i landskabet

Eksemplet er et staldanlæg med plads til 600 malkekøer og et funktionsmæssigt indhold, som kræver store bygninger og omkringliggende arbejdsarealer.

For at etablere et tilstrækkeligt byggefelt skulle der foretages et omfattende jordarbejde for at få skabt et vandret plateau. For at opnå harmoni mellem landskab og byggeri er der ved terrænregu-

leringen skabt en opblødning af mødet mellem bygningsanlægget og terrænet og dermed en respektfuld indpasning af byggeriet i det samlede landskabsbillede.



Den aktuelle byggegrund i et storbakket morænelandskab.

På afstand

Det er vigtigt også at betragte bygningsanlægget på afstand for at få en forståelse af, hvordan det ligger placeret i forhold til omgivelserne.

Bakkedraget og terrænreguleringen nær byggeriet forenes i sammenhængende konturlinjer. Jordoverskuddet er anvendt til en landskabelig bearbejdning, som strækker sig fra udgravningen ved gyllebeholderen syd om anlægget.

Helhedsindtrykket af de landskabelige indgreb og jordbearbejdningen er harmoni, idet der er en fin sammenhæng mellem bygningernes volumen og den bagvedliggende markante højderyg, som morænen danner op mod himlen.

Sigtet med den enkle og nænsomme beplantningsplan er at understrege det store landskab.

Ved at anvende hjemmehørende træarter som popler i grupper, suppleret med fritstående solitære træer som eg og ask i landskabet, skabes fixpunkter og dermed dybde i perspektivet, der forener staldbygningernes forgrund med det bagvedliggende landskab.



Det færdige staldanlæg, set på afstand fra en visuel vigtig position, også for forbipasserende.



VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Aarhus N vfl.dk